

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING YOZISH KO'NIKMALARINI
SHAKLLANTIRISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7833350>

Isroilova Ruxshona Sunnatovna

Navoiy davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim

Kafedrasi o'qituvchisi, PhD

*Navoiy davlat pedagogika instituti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va
metodikasi yo'nalishi 2- bosqich magistri*

Tashpulatova Charos Anvar qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarni yozish ko'nikmalarini shakllantirishda husnixat malakalarini orttiradigan metodlar haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Boshlang'ich ta'lim, "Shohsupa" o'yini, , , "Davom ettir" o'yini, faoliyat.*

Zamonaviy ta'limda o'quvchi o'rganishga intiluvchan, bilimga tashna, o'rganishga ehtiyojmand, ustoz esa uni bu qiziqish va izlanishlari sari san'atkorona olg'a yo'lovchi, o'quvchining izlab topish baxtidan quvonishi va g'ururi uchun ilhombaxsh tashabbuskor, homiy va yetakchi bo'lmog'i lozim. Shundagina zamonaviy ta'lim o'z oldiga qo'ygan bosh maqsadini uddalashi mumkin. Yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun asosida uzluksiz ta'lim tizimi samarali amalga oshirilib kelinmoqda. Mazkur tizimda boshlang'ich ta'limga alohida e'tibor qaratilgan. Ayniqsa, o'quvchilarning o'qish savodxonligiga bo'lgan qiziqishlarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Milliy o'quv dasturida o'quv mantiqiy tafakkur qila olish salohiyatini, aqliy rivojlanishini, dunyoqarashini, kommunikativ savodxonligini va o'z-o'zini anglash salohiyatini shakllantirishga, moddiy borliq go'zalliklarini his eta olishga, go'zallik va nafosatdan zavqlana olishga o'rgatish bilan birga predmet haqidagi tushunchalarni, faoliyatlarini kengaytirish, ularning erkin fikrlay olish, o'zgalar fikrini anglash ko'nikma va malakalarini egallashlariga erishish boshlang'ich ta'limning asosiy maqsadi sifatida qayd etilgan.

O'quvchilarning fanlarga qiziqishini yozish ko'nikmalarini shakllantirishda, biz yuqorida ta'kidlaganimizdek, o'qituvchining pedagogik mahorati, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini bilishi va ularni inobatga olishi, ta'lim-tarbiya jarayonini innovatsion metod va texnologiyalarni qo'llagan holda tashkil etishi muhim rol o'ynaydi. Shu bilan bir qatorda sinf xonasidagi o'quv muhiti, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlar xarakteri ham katta ta'sir ko'rsatadi.

o'quvchilarning yozuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi yana katta islohotlardan eng asosiysi 2021-yilga kelib boshlang'ich sinflar uchun 1-2 va 3-sinf darsliklari umuman

boshqa yoʻnalish va metodika asosida qaytadan nashr etildi. Koʻpchilik pedagoglar uchun eng katta yangilik shu boʻldiki, boshlangʻich sinflar uchun necha yillardan buyon ona tili va oʻqish deb oʻtiladigan ikkita fan integratsiyalashtirildi va yangi fan va darslik: “Ona tili va oʻqish savodxonligi” yuzaga keldi. Bundan koʻzlangan maqsad shuki: ilgari ona tili darsliklari orqali oʻquvchilarga oʻzbek tili grammatikasini oʻrgatish va uni amalda toʻgʻri qoʻllash koʻnikmasi shakllantirish, oʻqish darslari orqali esa oʻquvchidan talab etiladigan eng katta narsa bu oʻqish tezligi edi. Biroq bu yoʻl, albatta, hozirgi zamon talablariga javob bermasligi inobatga olinib ayni darsliklarda oʻquvchidan ijodkorlikni, keng dunyoqarashni shakllantiradigan hamda ular egallayotgan har bir bilim har jabhada kerakli boʻladigan keng dunyoviy bilimlar va oʻzbek tili leksikasining imloviy buzilmaslik shartlari va savodxonlik hisoblanadi. Shuningdek, endilikda oʻquvchilar oʻzbek tili grammatikasiga oid qoidalarni yodlab emas shu qoidalarni amaliyotda qoʻllab til talablariga javob beradigan nutqiy qoliplardan foydalanadilar.

Oʻquvchilarning yozish koʻnikmalarini shakllantirish maqsadida quyidagi didaktik oʻyinlardan foydalanilsa samaraliroq boʻladi. “Shohsupa” oʻyini, “” oʻyini, “Davom ettir” oʻyini

Quyida biz turli xil metodlar yordamida oʻquvchilarni qiziqishini orttirishga harakat qilamiz.

“Shohsupa” oʻyini – bunda ramziy maʼnoda ikkita darvoza yasaladi. (Devorga yozish yoki biror belgi chizish mumkin). Oʻquvchilar ikki guruhga boʻlinadi. Stol ustiga fil, tanaffus, futbol kabi “f” harfi ishtirok etgan soʻzlar yozilgan kartochkalar toʻnkarilib qoʻyiladi. Ikki guruh ikki darvozadan oʻtadi. Oʻquvchilar darvozadan oʻtayotganda kartochkalardan birini olib, undagi soʻzni ovoz chiqarib oʻqib oʻtadi. Notoʻgʻri oʻqigan oʻquvchiga qaytadan oʻqitiladi. Qaysi guruhdagi oʻquvchilar toʻgʻri birinchi boʻlib oʻqib, darvozadan oʻtib boʻlsa, doskaga ushbu soʻzlarni yozishadi. Xatosiz yozgan oʻquvchi gʻolib sanaladi. Bu oʻyin oʻquvchilarda toʻgʻri va tez yozish koʻnikmalarini rivojlantiradi. Shu fanga boʻlgan qiziqishini orttiradi.

“Davom ettir” oʻyini – bu oʻyinda ikki yoki uch oʻquvchidan iborat guruhchalar tashkil etiladi. Birinchi oʻquvchi mavzuga oid terminlardan birini aytadi va guruh plakatiga yozadi. Ikkinchi oʻquvchi birinchi oʻquvchi aytgan soʻzni qaytaradi va bitta soʻz qoʻshib aytadi va yozadi. Hosil boʻlgan jummalarni yozadi. Yana birinchi oʻquvchiga navbat keladi, u ham avvalgi uchta termini qaytaradi va oʻzi ham bitta termin qoʻshib aytadi. Qaysi oʻquvchi adashib ketsa yoki aytilgan soʻzlardan qaytarib aytsa, oʻyindan chiqadi. Shu tariqa oʻquvchilar guruhi davom etadi. Bu oʻyinni tashkil etishdan maqsad aniq boʻlishi va oʻquvchilarning qaysi bilim, koʻnikma va malakalarni egallashlariga eʼtibor qaratilishi muhim. Soʻzlar imlosi va husnixat qoidalariga eʼtibor qaratiladi. Soʻz tanlashda soʻzlarning jarangdor va kengroq maʼnolaridan foydalanish xarakteri ham hisobga olinadi. Masalan, topishmoqlarga tegishli soʻzni ayting.

1. Sogʻ tanda.

2. Sogʻ tanda – sogʻlom aql.
3. Sogʻ tanda – sogʻlom aql, ozodlik.
4. Sogʻ tanda – sogʻlom aql, ozodlik, obodlik.
5. Sogʻ tanda – sogʻlom aql, ozodlik, obodlik, Yurtim.
6. Sogʻ tanda – sogʻlom aql, ozodlik, obodlik, Yurtim deb yuzga kirdim.

Oʻyin shu tariqa davom etadi. Bir kichik guruhdan keyin yana yangi guruh oʻyinni davom ettiradi. Bu oʻyin 1-2-sinflar ona tili va savodxonligi oʻqish darslarida tashkil etiladi.

Yuqorida koʻrib chiqqan, metodlarimiz oʻquvchilarning darslarga boʻlgan qiziqishini orttiradi hamda ulardagi hozirjavoblik, mantiqiy fikrlash, nutq ravonligi koʻnikmalarining shakllanishi va rivojlanishiga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Neʼmatova G. “IJodiy tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi va oʻquvchining mustaqil faoliyati(Ona tili oʻqituvchilari uchun metodik tavsiyalar).-Toshkent:RTM, 2021
2. Ziyomammedov B. Tojiyev M. Pedagogik texnologiya – zamonaviy oʻzbek milliy modeli. T.: 2009
3. Baxtiyorova A. Boshlangʻich sinf oʻquvchilarning fanlarga qiziqishini tizimli tashkil etish metodikasi. BMI. Nizomiy nomidagi TDPU. T.: 2014
4. 4. Mavlonova K va boshqalar “Ona tili va oʻqish savodxonligi. 2-sinf 1-qism, T., 2021
5. Safarova R va boshqalar. “Alifbe” darsligi T., 2021